

Үлэ туһунан бэргэн этиилэр

1. Үгүс үчүгэйгэ көбүйбэккэ
Үлэлээтэххинэ үссэниэнг,
Алыс аймааһыңга аралдьыйбакка
Аһыыргын санаатаххына абыраныанг,
Кэлтэччи киһиэхэ кэнтэйбэккэ
Кэскилгин тэриннэххинэ
Киһи- хара буолуонг. *(Алампа)*

2. Үлэ – олох ис хоһооно,
Үлэтэ суох олох суох.
Үлэ диэн дьол добуһуола,
Үлэтэ суох дьол да суох.

✚ Оһох оттуллар аналлаах:

Оттулубатаҕына – тымныйар.
Өрүс сүүрүгүрэр аналлаах:
Сүүрүгүрбэтэбинэ – сытыйар.
Хатын көбөрөр аналлаах:
Көбөрбөтөбүнэ хатар, өлөр.
Кынаттаах көтөр аналлаах:
Көппөтөбүнэ – сорсуйар.
Хомус хоһуйар аналлаах:
Хоһуйбатаҕына – дьэбиннирэр.
Киһи үлэлиир аналлаах:
Үлэлээбэтэбинэ – өлүктүйэр.

✚ Доһоруом, дьол диэни билэбин,

Долгуйар тыыннаах сүрэххинэн,
Үрүлүйбүт үлүскэн үлэбин –
Үчүгэй диэн дьон үөрдэбинэ. *(Семен Данилов)*

3. Дьолун баар –
Дьобус ытыскар.
Илиинг чэринэн
Эн дьолунг кэмнэнэр. *(Леонид Попов)*

4. Киһи сүөһүттэн уратыта диэн үлэ үрдүк ис хоһоонун өйдөөһүнүгэр сытар. *(Николай Лугинов)*

5. Күн анныгар үлэтэ суох туох да айыллыбат, онһулуубат, туох баар киһиэхэ, тыыннаахха сыһыаннаах ийэтэ – үлэ. *(Бүөтүр Тобуруокап)*

6. Үлэһит киһи үлэлээтэбинэ эрэ дуоһуйар, үөрэр – көтөр, дьоллонор. Үлэ киһини кынаттыыр, халлаанга өрө көтөҕөр. *(Иван Данилов)*

7. Үлэ киһититтэн ордук чиэстээх, ытыктабыллаах бу күн анныгар ким баар буолуой? Үлэ үөрүүтүттэн орук үрдүк, ыраас үөрүү туох баарый? *(Иван Гоголев –Кындыл)*

8. Үлэни сабалых эрэ иннинэ ыарахан. Үлэлээн бардахха, киһи үлэ иһигэр киирэн, улам сыстан, таттаран барар, кыаллыа да суох курдук кыаллан иһээчи. (*Василий Яковлев – Далан*)
9. Киһи олох олорорун устата үлэлиир
Тус бэйэтигэр, тулалыыр эйгэтигэр,
Үлэ иилии эргийэр эн, күнгүн,
Үлэ, үлэ эрэ арыяр эн, кимгин.
Үлэнэн онгоһулар уйгу,
Үлэнэн салаллар саргы. (*Саргы Куо*)
10. Үлэ көҕө диэн бу улуу күүс. (*М.Е.Николаев*)
11. Норуоту норуот, өрөспүүбүлүкэни өрөспүүбүлүкэ онгоруохпутун баҕарар буоллахпытына, үлэбэ сыһыаннаах, үлэни өйдүүр, билэр, төрөөбүт дойдутун, дьонун – сэргэтин таптыыр, ытыктыыр ыччаты иитэн таһаарыахтаахпыт.
- Биһиэхэ барыта баар : баай сир –уот, билиигэ – көрүүгэ, үлэбэ – хамнаска тардыһылаах нэһилиэнньэ. Онон, бары биир киһи курдук турунан, үлэлиэххэ- хамсыахха эрэ наада. (*Е.А.Борисов*)
12. Саха киһитэ куруутун аччык буолуохтаах, аһаабакка буолбатах, үлэнэн түбүгүрэ сылдыахтаах. (*Эдьиий Дора*)
13. Дьинг чаччыта үчүгэй үлэһит үлэлии сылдьан аатырыы, албан аат, наҕараада тустарынан хаһан да санаабат. (*Михаил Алексеев*)

Бэргэн этиилэр /[хомуйан онордо : К. Б. Ксенафонтова]. – Дьокуускай : Бичик, 2015. – 64с. /Үлэ киһини киэргэтэр/ - стр 36 - 38